

Lapin alueelliset kehitysnäkymät

Syysy 2023

Taulukko 20. Avainluvut Lapissa.

	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Viisi vuotta aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos viidessä vuodessa
Väkiluku	2022	175 795	176 494	179 223	-0,4 %	-1,9 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	syyskuu 2023	7 394	7 767	8 818	-4,8 %	-16,1 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	syyskuu 2023	692	718	1 089	-3,6 %	-36,5 %
Pitkäaikaistyöttömät	syyskuu 2023	2 188	2 371	2 061	-7,7 %	6,2 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	syyskuu 2023	9,2	9,7	10,7	-0,5 %-yks.	-1,5 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	syyskuu 2023	3 477	4 167	1 832	-16,6 %	89,8 %

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Lappi on laaja maakunta ja sen sisälle mahtuu monenlaiset toimijat. Lapin ja pohjoisen rooli ja merkitys on kasvussa. Lapin elinkeinoelämä saa voimavaransa luonnonvaroista ja osaavasta työvoimasta. Keskeisessä roolissa ovat voimakkaasti kasvava matkailu sekä raaka-aineita tarvitsevat metsä- ja metallinjalostusteollisuus. Maailman kriisit ja jännitteet toimivat ajureina EU:n omavaraisuustarkastelussa ja teknologioiden kehityksessä kohti puhtaampaa energiaa. Nämä ajurit näkyvät myös Lapin elinkeinoelämässä. Nykyisen hallituksen ohjelmassa on keskeisiä ohjelmia, joilla vastataan Pohjois-Suomen ja Lapin kehitykseen. Suoraan vaikuttavia ovat Pohjoisen ja Itä-Suomen ohjelmat sekä välillisesti vaikuttavat teollisuuspoliittinen ohjelma ja mineraalistrategia.

Lapilla on läntistä maarajaa sekä liikenneväyliä Ruotsin ja Norjan kanssa. Läntisillä yhteyksillä on huomattava merkitys nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa. Turvallisuuskysymykset ja huoltovarmuus ovat nousseet keskiöön eri tasoisten toimenpiteiden ja strategioiden valmistelussa. Suomen liittyttyä Natoon on lisääntyvässä määrin käyty keskustelua Naton vaikutuksesta Lapin elinkeinoelämään. Pohjoisessa on isoja sotaharjoitusalueita myös eurooppalaisessa mittakaavassa. Alueet ovat aktiivisessa käytössä jo nyt ja arktisen alueen harjoitukset tulevat lisääntymään.

Lapin elinkeinoelämässä korostuu saavutettavuus ja kestävyys. Laajat alueet mahdollistavat raaka-aineiden kestävästä käytöstä. Puunkuljetus edellyttää pääverkolta ja alemmalta tieverkolta riittävää tasoa. Matkailun ja ohjelmapalveluiden siirtymät tapahtuvat tieverkostolla, kelkka- ja hiihtoreiteillä. Kaivos- ja muu teollisuus tarvitsevat prosessin eri vaiheisiin kemiallisia raaka-aineita, jotka liikkuvat samalla tieverkostolla kuin muu liikenne.

Lapin ELY-keskus on käynnistänyt Barentsin alueen liikenteen vaihtoehtojen käyttövoimien markkinat, infrastruktuuri ja jakelu -selvityskokonaisuuden. Hankkeet toteutetaan ulkoministeriön myöntämällä Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyön rahoituksella. Viime vuoden selvitysten painopiste oli vaihtoehtojen polttoaineiden ja jakeluverkoston selvityksissä. Viime vuoden puolella käynnistettiin Läntisen Barentsin alueen sähköisen ja poikittaisen lentoliikenteen esiselvitys. Tavoitteena on saada ymmärrys sähköisen lentoliikenteen myötä syntyvästä poikittaisen lentoliikenteen potentiaalista. Vähähiilisten liikkumismuotojen kehittäminen on avainasemassa matkailualan kestävästä kasvun tukemisesta. Tämän vuoden painopisteenä on selvittää varautumisen vaikutuksia Barentsin alueen väyläverkkoihin. Työssä selvitetään verkon nykytilannetta ja kehittämistarpeita.

Lappi on huolissaan koko maan huoltovarmuudesta ja Lapin kauppakamari teki selvityksen vaihtoehtoisista merireiteistä. Globaalit tapahtumat ovat alentaneet kynnystä haastaa stabiileihin oloihin perustuvia tavaraliikenteen kuljetuskäytäviä. Erilaisten skenaarioiden ja niiden vaikutusten tarkastelu auttaa varautumaan mahdollisiin poikkeuksiin. Suomen sijainti ja sen myötä meriliikenteen merkitys tavaraliikenteelle on suuri. Selvityksessä haetaan vastausta tilanteeseen, jossa meriliikenneyhteyksissä olisi merkittävä poikkeustila.

Lapissa mahdollisuuksia luovat luonnon ja elinympäristön puhtaus, väljyys, hiljaisuus sekä turvallisuus. Luonnon virkistyskäytön näkökulmasta luontoarvot ja retkeilytoiminnot tulevat tulevaisuudessa olemaan yhä tärkeämmässä asemassa kaupungistumisen vastapainona, kuten myös luonnon terveysvaikutukset fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin.

Lappi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä. Lapille laaditaan energia- ja ilmastostrategia. Edeltävä ilmastostrategia on tehty vuonna 2011, jonka jälkeen sekä ilmastotiede että -politiikka on kehittynyt. Strategia käsittää sekä ilmastonmuutoksen hillinnän että siihen sopeutumisen. Strategiaa tarkastellaan energiaratkaisuja osana

hillintää, energiatehokkuutta ja puhtaan energian käyttöä ja tuotantoa sekä energiajärjestelmää alueen huoltovarmuuden näkökulmasta ja osana kansallista ja pohjoismaista energiajärjestelmää ja ilmatoratkaisuja. Energiaratkaisuja tarkastellaan lisäksi yritysten toimintaedellytysten ja kasvun mahdollisuuksien näkökulmasta ja energia-alaa kasvavana toimialana.

Koronapandemia käänsi Lapin väestökehityksen suuntaa ja voimakas negatiivinen väestökehitys tasaantui muuttoliikkeen myötä. Väestön poismuutto on pitkään ollut keskeinen haaste koko Lapin alueelle. Positiivisempaa kehitys on ollut lähinnä Rovaniemellä ja matkailukeskusten alueella. Lapin kokonaisnettomuutto on kehittynyt positiiviseen suuntaan. Muuttovoittoa on saanut viimeisen vuoden aikana lähes kaksi kolmasosaa Lapin kunnista ja myös maan sisäinen muuttoliike on yhä useammassa kunnassa positiivinen. Ulkomaalaisen ja vieraskielisen väestön määrä on kasvussa.

Tuoreet selvitykset osoittavat, että eläköityminen tulee olemaan merkittävää seuraavien vuosien aikana ja uudet isot hankkeet tarvitsevat osaajia. Suhdanteista huolimatta osaavan työvoiman saatavuudessa on haasteita. Etätyö on lisääntynyt merkittävästi julkisella ja yksityisellä sektorilla. Näiden tekijöiden soisi luovan edellytyksiä uudelle tasapinoisemmalle väestökehitykselle. Osaavan työvoiman ja väestökehityksen pullonkaulaksi on muodostunut äärettömän kova asuntopula. Nykyaikaisia ja kohtuuhintaisista asuntoja ei ole saatavilla. Asuntopulan ratkaisemiseksi on haettava uusia innovatiivisia toimintamalleja. Lapilla on vetovoimaa, mutta asettautumiskysymys pitää hoitaa kuntoon.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Lapissa ei näy vielä taantumun tai laman merkkejä, ja viestit yrityskentältä kertovat päinvastaista kuin muualta Suomesta. Lapin pk-yrittäjien yleinen suhdannenäkymä ja arvio henkilökunnan määrän kehityksestä on positiivisempi kuin koko maassa keskimäärin. Näkymät ovat positiiviset myös liikevaihdon, kannattavuuden ja innovaatioiden kehityksen suhteen. Valtakunnallisesti rakennusala on vaikeuksissa, mutta Lapin osalta viesti on ollut positiivisen varovainen. Matkailukeskuksissa, julkisella sektorilla ja teollisuudessa on hyvin rakennuskohteita. Lappi on osa globaalia taloutta ja syvemmän taantumun myötä vaikutukset voivat heijastua myös pohjoiseen, mutta lyhyt taantuma voi ohittaa Lapin elinkeinoelämän.

Lapissakin vireille laitettujen konkurssien määrä on kasvanut viime vuodesta. Konkurssihakemukset kohdentuvat rakentamisen lisäksi eniten muiden palvelujen toimialalle. Aloitaneita yrityksiä on ollut alkuvuoden aikana saman verran, mutta lopettaneita yrityksiä enemmän kuin viime vuonna. Lopettaneiden yritysten määrä on lisääntynyt eniten alku-tuotannossa, logistiikassa ja palvelutoimialoilla.

EU julkaisi kriittisten raaka-aineiden aloitteen 16.3.2023. Aloitekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa raaka-aineiden arvoketjuja Euroopassa. Tämä tarkoittaa, että monopolistetaan tuontia, lisätään kiertotaloutta strategisten riippuvuuksien vähentämiseksi, parannetaan kriittisiin raaka-aineisiin liittyvää seuranta ja vähennetään niihin liittyviä toimitusriskejä sekä varmistetaan kriittisten raaka-aineiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla. Aloitteessa nostetaan strategisten raaka-aineiden tärkeyttä, mutta tavoite ei ole tehdä ohituskaistaa ympäristönsuojelun korkean tason tai vastuullisuuden edistämisen kustannuksella. Lapissa seurataan aloitteen edistymistä ja pyritään vaikuttamaan sen sisältöön Lapland Mining Hub -hankkeessa muodostettavan lappilaisen kaivannaisalan yhteistyökentteen avulla.

Kaivokset ovat monella tapaa vahva tukijalka Lapin taloudelle. Kaivosalalla on takana vahvat kasvun vuodet. Yhtiöt ovat investoineet satoja miljoonia toiminnan jatkuvuuteen, raaka-aineen kysyntä on ollut hyvä ja hinnat ovat olleet ennätyskorkeita. Kaivosteollisuus työllistää paljon suoraan ja välillisesti ja niin kuin muutkin toimijat on merkittävä kumppani oppilaitoksille uuden osaavan henkilöstön koulutuksessa. Kaivosteollisuus ja malminetsintä panostavat myös vahvasti TKI-toimintaan. Malminetsintä on uusien teknologioiden myötä kehittynyt merkittävästi. Laadukas malminetsintä luo edellytyksiä uusien kaivoksien löytymiselle. Malminetsintän suora tulovaikutus alueelle on noin 60–70 miljoonaa euroa vuodessa. Lapissa on useita kaivoshankkeita viranomaisten käsittelyvaiheissa. Osa hankkeista voi mennä EU:n kriittisten raaka-aineiden strategiseen kokonaisuuteen.

Lapin teollisuudessa on ollut vahva kehittämisen ja investointien kausi viimeisten vuosien aikana. Metsäteollisuuteen on satsattu. Kemiin rakennettiin uusi noin 2 mrd. euron nykyaikainen biotuotetehdas ja sahoilla on investoitu kymmeniä miljoonia. Näillä toimilla on varmistettu ja vahvistettu metsäteollisuuden kilpailukykyisyyttä sekä varmistettu, että Lapissa jalostetaan puuta jatkossakin. Metsäteollisuuden uudet investoinnit heijastuvat vahvasti alkutuotantoon ja logistiikan arvoketjuihin. Sahateollisuuden kotimaiset ja kv-näkymät lähiajalle eivät ole niin hyvät. Valtakunnallinen rakentamisen heikko tilanne heijastuu suoraan puun käytön tarpeeseen.

Lapin matkailu on aiempien kriisien jälkeen ollut entistä vahvempi ja houkuttelevampi uusilla ja entisillä markkinoilla. Näin näyttää käyvän nytkin. Matkailu on kasvanut viime talvesta ja kaudelle 2024 odotetaan uusia ennätyksiä ja vuodelle 2025 povataan superkautta. Lapin matkailun volyyymi ei kuitenkaan täytä massaturismin mittakaavoja. Matkailu on kehittynyt Lapissa laajoille alueille. Matkailijoita riittää niin keskuksiin kuin erämaakohteisiin. Globaaleja kriisejä ja terrori-iskuja tulee ilmi melkein viikoittain. Kriisit luovat talouteen epävarmuutta ja heijastuvat elinkeinoihin monella tapaa. Esimerkiksi Lapin matkailulle yksi tärkeä ryhmä on ollut israelilaiset, joiden matkustusmahdollisuuksiin sota nyt vaikuttaa.

Suorat lennot Lappiin ovat lisääntyneet ja niiden merkitys on huomattava matkailun kasvulle. Talvikauden aikana Lapin lentoasemille lennetään suoria lentoja yhteensä viidestätoista eri maasta. Rovaniemelle lennetään kolmestatoista maasta: Alankomaista, Belgiasta, Espanjasta, Isosta-Britanniasta, Israelista, Irlannista, Italiasta, Itävallasta, Luxemburgista, Norjasta, Ranskasta, Saksasta ja Turkista. Kittilään lennetään kuudesta maasta: Isosta-Britanniasta, Itävallasta, Latviasta, Ranskasta, Saksasta ja Sveitsistä ja Ivaloon Ranskasta, Saksasta ja Sveitsistä. Uusi Helsinki-Rovaniemi-Tromssa -kolmiolentoyhteys mahdollistaa yhdistää matkaan sekä Lapin että Pohjois-Norjan. Itsenäisten matkailijoiden voimakkaan kasvun myötä matkaketjujen kehittäminen on kriittistä matkailijoiden turvallisten siirtymisten takaamiseksi. Joustavia ja ketteriä matkaketjuja tarvitaan enenevässä määrin siirtymisiin Lapissa lento- ja junayhteysiltä matkakohteisiin ja siirtymisiin matkan aikana.

Lapin maaseudun kehittämistä toteutetaan monilla tasoilla ja useiden toimijoiden kautta. Lapissa maatalous on pääasiassa nautakarjataloutta pitäen sisällään maidon- ja lihantuotannon. Rakennkekehitys jatkuu Lapin maataloudessa ja maidon tuotantomäärä pienenee tilojen määrän vähentyessä. Maatiloille tarvitaan sukupolvenvaihdoksia ja uusia yrittäjiä. Kiinnostus erikoiskasvitautantoon on virinnyt viime vuosina uudelleen, mikä edellyttää kehittämistoimia. Myös maatilojen kiinnostus nurmiviljelyä hyödyntävään biokaasun tuotantoon on lisääntynyt. Hyvinvointitrendien myötä Lapin luonnontuotteille ja niihin perustuville palveluille on kasvavaa kysyntää. Porotaloudella on suuri merkitys Lapin aluealouteen, erityisesti alueilla, joilla muu yritystoiminta on vähäistä. Poronhoitoalueella lihaa tuotetaan lähes kahden miljoonan kilon verran. Poromatkailu tuottaa osalle jo päätoimeentulon. Porotalouden tulevaisuuden haasteina ovat ilmastonmuutos ja maankäytön muutokset. Seuraavien vuosien aikana Ylä-Lapin kunnissa (Utsjoki, Enontekiö) tullaan mallintamaan porotalousyrittäjille kansainvälisen yhteistyön avulla ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmia.

Energiamurros on käynnissä ja eri toimialojen investoinnit suuntautuvat puhtaaseen tuotantoon. Lapin liiton aurinko- ja tuulivoimaseelvityksen tavoitteena on luoda tietopohjaa ja työkaluja vihreän siirtymän toteuttamiseen. Iso osa Lapin rakennetusta sähköverkosta tulee uusia seuraavien viidentoista vuoden aikana, mikä tarkoittaa yli 100 miljoonan euron investointeja sähköverkkoon. Teollisuuden ja tuotannon kilpailukyky perustuu toimitusvarmaan ja kustannustehokkaaseen energiaan. Energia-alan toimet vähentävät teollisuuden, liikenteen, rakennusten lämmityksen, palveluiden ja maatalouden hiilipäästöjä. Uusiutuvan energian osalta vesivoimalaitoksilla tuotettu sähköenergia on yksi tärkeä energian tuotantomuoto erityisesti säätösähkön tuottajana. Kemijoki Oy:llä on suunnitelmissa vesivoiman lisärakentaminen, mm. pumppuvoimaloita.

Alkusyksystä julkaistun selvityksen mukaan pohjoisen rajat ylittävän alueen (Pohjois-Suomi, -Ruotsi ja -Norja) investointipotentiaali on jopa 187 mrd. euroa ja uusia investointeja tulee esille koko ajan. Valtaosa investointihankkeista liittyy vihreään siirtymään.

Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen erityisesti energian tuotanto ja siirto sekä vihreän siirtymän edistäminen ovat nousseet vahvemmin Euroopan maiden agendalle. Hallitusohjelmaan on kirjattu pohjoinen ohjelma, jonka laatiminen käynnistyy valtioneuvoston kanslian alaisuudessa. Pohjois-Suomi nousee potentiaalisten investointien luvuissa ensimmäistä kertaa lähes Pohjois-Ruotsin rinnalle 76 miljardilla. Pohjois-Ruotsin 78,4 miljardin investoinneista suurin osa on vahvistettuja, kun Pohjois-Suomessa painottuvat suunniteluvaiheessa olevat hankkeet. Suomella onkin nyt paikka terästyä hankkeiden käsitteilyssä ja saada potentiaalista hyötyä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa.

Kovia äkillisiä rakennemuutoksia kokeneet alueet Kemi ja Utsjoki ovat edenneet suunnitelmissaan hyvin ja tavoitteena on monipuolistaa alueiden elinkeinorakennetta. Kemissä Veitsiluodon saari on ollut houkutteleva kohde ja vuoden sisällä odotetaan ratkaisuja uusien toimijoiden suhteen. Pienempien toimijoiden sijoittumisia alueelle on jo tapahtunut. Utsjoella on käynnistetty useita kehittämishankkeita ja tahtotila uuden tekemiseen on vahva. Utsjoen kehittämistä pyritään vahvistamaan PÄRM-toiminnalla. Lapin ELY-keskus on hakenut PÄRM-rahoitusta Utsjoen resurssien vahvistamiseen.

Lapin kuntien sijoittuminen erilaisissa ja eri tulokulmalla tehdyissä elinvoimaselvityksissä vaihtelee ja tuo esille tarpeen Lapissa ja Lapin kunnissa kiinnittää huomiota yritysten toimintaedellytyksiin. TKI-toiminta ei ole Lapin elinkeinoissa ollut kovin vahvaa. Lapissa TKI-toiminnan osuus BKT:stä on alle 1 prosentti ja tämä on heikoin lukema yliopistomaakunnista. Lapin TKI-toimintaan vaikuttavat julkiset toimijat ovat koonneet marraskuussa työskentelyn aloittavan TKI-pyöreän pöydän, jossa yritysten rooli on merkittävä. Lisäksi Lapin ELY-keskus ja Kauppakamari ovat valmistelleet useampivuotista hanketoimintaa vauhdittamaan TKI-toimintaa.

Lapissa yritykset toimivat kansainvälisillä markkinoilla tai niillä on kotimaassa kansainvälisiä asiakkaita. Globaali toiminta edellyttää erilaisten standardien ja kriteerien mukaista toimintaa. Yritysten vastuullinen toiminta ja vastuullisuuden vaade nousevat esiin eri sidosryhmien kautta. Asiakkaat sekä julkiset ja yksityiset rahoittajat odottavat yrityksiltä läpinäkyvyyttä ja kestäväää toimintaa. Kestävyyttä tarkastellaan taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöllisten tekijöiden ja näkökulmien kautta. Erityinen huoli sidosryhmillä on siitä, miten Lapin elinkeinot hyödyntävät toiminnassaan luontoa ja luonnonvaroja.

Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Lapin työllisyyskehityksen tilannekuva on monin tavoin koko maata myönteisempi. Työllisyys on kasvussa ja Lapin työllisyysaste on tänä vuonna kivunnut koko maata korkeammaksi. Koko maan kehityksestä poiketen työttömiä on Lapissa vähemmän kuin viime vuonna ja koronapandemiaa edeltävät luvut on Lapissa alitettu viime vuoden maaliskuusta alkaen. Työttömien määrä on syksyn aikana alittanut 7 400 ja syyskuussa

työttömien osuus työvoimasta alitti koko maan osuuden. Lomautukset ovat lisääntyneet Lapissakin, mutta selvästi vähemmän kuin koko maassa. TE-palveluihin ilmoitettujen avointen työpaikkojen määrä on vähentynyt kahden viime vuoden huippulukemista, mutta vähemmän kuin koko maassa.

Muutosneuvottelut ovat lisääntyneet Lapissakin viime vuoteen verrattuna ja niitä on käyty syksyyn mennessä jo enemmän kuin koko viime vuonna. Muutosneuvottelut koskevat eniten teollisuus- ja rakennusala. Monet yritykset ovat käyneet muutosneuvotteluja varautuen epävarmihin tulevaisuuden näkymiin. Yritysten mukaan talouden näkymät ovat epävarmoja ja ennustettavuus hankalaa. Isoja irtisanomistilanteita ei Lapissa ole ollut, mutta toki pienempiä vähennystilanteita ja lomautuksia. Lomautuksista osa on toteutettu osa-aikaisesti ja työviikkoa lyhentäen.

Työvoiman kysynnän lisääntymisessä näkyi vuosina 2021 ja 2022 vahvasti Kemian biotuote- tehtaan rakennusvaiheen työvoimatarpeet. Tähän liittyi myös henkilöstöpalveluyritysten roolin lisääntyminen ja laajeneminen rakennusalan ammattiteihin. Tänä vuonna avoimia työpaikkoja on ilmoitettu TE-palveluihin vähemmän kuin viime vuonna, mutta kuitenkin lähes kaksinkertainen määrä verrattuna esimerkiksi vuoteen 2019. Rakentamisen työvoiman kysynnän vähenemisessä näkyy biotuote- tehtaan valmistumisen lisäksi asuntorakentamisen osittainen hiljeneminen. Sen sijaan matkailualan ja terveys- ja sosiaalialan ammattiteissä työvoiman kysyntä on lisääntynyt. Rakentamisen työvoiman kysyntä vilkastuu, kun suunnitteilla ja lupaprosesseissa olevat kaivoshankkeet ja muut investoinnit etenevät hankepäätösten myötä toteutukseen.

Lapin ELY-keskuksen tilaama työvoimatarveselvitys avaa näkymää osaajatarpeiden mitta- kaavasta vuosikymmenen loppuun mennessä. Ripeän kasvun ennusteessa työpaikkojen määrä lisääntyy 4 300 (6 %) ja hitaamman kasvun ennusteessa lähes 1 000 vuodesta 2021 erityisesti kaivostoiminnan ja matkailun kasvun myötä heijastusvaikutuksineen muille aloille. Työpaikkojen lisääntymistä voimakkaammin työvoimatarpeissa näkyy poistuma työelämästä eläkkeelle. Vuosina 2024–2029 Lapin työllisistä 12 600 eli lähes joka viides eläköityy. Eläkepoistuma on suurin sote-alalla ja suhteellisesti huomattavinta maa- ja metsä- taloudessa. Myös moni yritys hakee jatkajaa yrittäjän siirtyessä eläkkeelle.

Työvoiman saatavuus on ollut jo pitkään haaste sekä yrityksille että julkiselle sektorille. Työantajahaastatteluun vastanneista toimipaikoista 56 % oli viimeisen vuoden aikana kokenut rekrytointivaikeuksia ja tämän vuoden toisella neljänneksellä lähes kolme neljässtä. Sekä Pk-yritysbarometri että kauppakamarin osaajatarveselvitys tuovat esille osaan työvoiman saatavuuden keskeiseksi yritysten kasvun ja kehittymisen esteeksi. Kauppakamarin selvityksen mukaan suurin pula on ammatillisista osaajista, ammatillisen ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista. Kyselyn mukaan yritysten tarve osaavalle työvoimalle tulee kasvamaan seuraavan parin vuoden aikana.

Työvoiman saatavuushaaste ulottuu laajasti eri toimialoilla ja ammatteihin. Pulaa on erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammateissa ja matkailuun liittyvissä tehtävissä, mutta myös mm. teollisuuden ja ICT-alan ammateissa. Työmarkkina-alueena Lappi on laaja, mikä rajoittaa mahdollisuuksia päivittäiseen pendelöintiin alueen sisällä. Tästä johtuen Lappi-tasolla tehdyissä datatarkasteluissa osa työvoimapulasta näyttäytyy kohtaanto-ongelmina, kun työvoiman kysyntä on eri puolella Lappia kuin alan työnhakijat.

Osaamisen lisäksi työvoiman saatavuuteen liittyy keskeisesti työnantajakuva ja työolosuhteet, ratkaisujen löytäminen asuntopulaongelmiin sekä matkailussa ympärivuotisuuden lisääminen ja kausien pidentäminen. Pula asunnoista on esteenä sekä alueen sisäiselle alueelliselle liikkuvuudelle että työvoiman houkuttelemiselle muualta Suomesta ja ulkomailta. Kouluttautumispalvelujen tarjonta työntekijöille ja heidän lapsilleen on myös ratkaiseva Lapin pito- ja vetovoimatekijä.

Väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön kehitys on keskeinen työvoiman saatavuuden haaste. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n väestöskenaarioissa työikäinen väestö kasvaa vuosien 2022–2040 aikana Lapissa vain 5–6 kunnassa. Merkittävästä maahanmuuton lisääntymisestä huolimatta Lapissa olisi muutama kunta, jossa työikäinen väestö vähenisi yli neljänneksellä.

Lapissa ratkaisuja työvoiman saatavuusongelmaan haetaan laajassa kumppanuusverkostossa yhdessä laaditulla vuoteen 2030 voimassa olevalla osaavan työvoiman saatavuuden toimenpidesuunnitelmalla. Työskentelyä tehdään ja tarvittavia toimenpiteitä käynnistetään kolmessa teemaryhmässä: kohtaanto, osaaminen sekä veto- ja pitovoima ja infra. Tämän syksyisen vuosittaisen ETAPPI – työelämän ja koulutuksen yhteistyöfoorumin teemana oli uudistuva työelämä ja uudistuvat palvelut. Työvoiman saatavuus ja toisaalta tavoite saada yhä useampi työikäinen työelämään edellyttää valmiutta ja osaamista työtehtävien räätälöintiin sekä asenne- ja toimintatapamuutoksia työelämän ja sen monimuotoisuuden kehittämiseksi.

Lapissa tarvitaan kansainvälisiä osaajia. Esimerkiksi Lapin matkailussa työskentelee sesonkiluonteisesti huomattavassa määrin kansainvälistä työvoimaa ja ongelmaksi koetaan oleskelulupaprosessien kankeus. Työnantajat tarvitsevat koulutusta ja ohjausta kansainvälisiin rekrytointeihin sekä työyhteisön monimuotoisuuteen. Lisäksi yritykset tarvitsevat ohjausta harjoittelupaikkojen tarjoamiseen sekä apua mm. asuntopulaongelmaan. Työ- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa edistetään Lapin maahanmuuttostrategiaa 2030+ toteuttaen tavoitteena tehdä yhdessä Lapista koti ihan jokaiselle täällä asuvalle ja tänne muuttavalle. Strategian käytännön toimenpiteiden äärelle Lapin ELY-keskus on kutsunut syksyn aikana neljään alueelliseen tilaisuuteen kuntia, järjestöjä, oppilaitosten edustajia ja yrityksiä.

Kehityssuuntia koskevat arviot

Lappi	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	+	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	-
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Itä-Lapin seutukunta Kemijärvi, Pelkosenniemi, Posio, Salla, Savukoski	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	++	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Kemi-Tornion seutukunta Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola, Tornio	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	+	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	-
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Pohjois-Lapin seutukunta Inari, Sodankylä, Utsjoki	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä	+	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

Rovaniemen seutukunta Ranua, Rovaniemi	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	+	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	-

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

Torniolaakson seutukunta Pello, Ylitornio	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	++	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	-

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

Tunturi-Lapin seutukunta Enontekiö, Kittilä, Kolari, Muonio	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	++	+	+
Työvoiman saatavuus	0	0	-

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

Ote julkaisusta: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:45

[Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2023](#)